

ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ ЗА ПРОИЗХОДА НА БЪЛГАРИ И СЛАВЯНИ

Светлозар Попов

Резюме: Честването на 250 годишния юбилей от написването на "История славянобългарска" свидетелство за народното признание към делото на първия български възрожденец. Няма българин, който трепвал пред пламенното: "О, нерадудний и юроде! Поради що се срамиши да се наречеш българин ...?" Но също и това, че българските историци не приемат Паисиевата история за източник и ѝ придават изключително легендарен характер. В действителност нещата съвсем не стоят така и аз се убедих в това идентифицирах загадъчната прародина на българите - старана Скандавия с индийски Пенджаб.

Сега, внимателният прочит на § 11 от историята ми позволи да разгранича два исторически Първият е свързан с движението на славянските племена от "полунощната" северна Московска земя на "море Балтское и Помариское" и заселването им "покрай Брандибура". Тук те заживели заедно с германците, получили името славяни. Животът им обаче не бил лесен защото трябвало да приемат римската служба на немския кесар. Затова те се разбунтували и една част от тях се завърнали в Московски където се заселили при великата река Болги (Волга). Така приели името си "болгаре".

На мен тази мащабна миграционна вълна на славянски народи ми е позната от историята на Ливония, който съм я описал в книгата си "Шамбат - братът на Кубрат" (2006). На историците обаче тя и досега е непозната поради което те не разбират думите на Паисий, не ги приемат и допускат голяма грешка. Защото тази миграционна вълна през първата половина на VII в. с участието на по-вече от дузина славянски племена организирана и ръководена от братята Кубрат и Шамбат, води до отхвърляне от славяните на аварите. Именно тя съдейства за тяхната интеграция и консолидацията им в единна общност, а участието им в похода, придобития опит във военната организация и победните бойни действия стават основен фактор за народността им самоосъзнаване.

Вторият исторически пласт се определя от топонимите "страна Скандавия" и "Океан-море". Който посочих първият съм идентифицирал с Пенджаб - родината на древноиндийския народ балхика (известен тук още преди арийското нашествие от началото на II хилядолетие пр.Хр. и по-късния народ балхара, говори ал-Масуди (X в.) Колкото до Океан-море, това име през античността е давано на Каспийско море топоними са вече свързани с преселението на старите българите от древна Индия (Пенджаб, Скандавия, Каспийско море и р.Волга. Тук те остават, по думите на Паисий, точно 300 г. и така ни отвежда към Авитохол. За това свидетелства продължителността на периода от точно 300 г., обитаването на земята от Дунав, но също и идентифицирането на първия български цар Вукич с Ирник и особено посочената година на управлението му - 450-та. Така се изправяме пред парадоксалния въпрос, познавал ли е Паисий Именния?

Тук приликата е очевидна и налага задълбочен коментар. Коментар обаче налагат и много други твърдения на "История славянобългарска", останали досега без внимание. Бих се радвал и се надявам настоящата работа да провокира и други изследователи към опознаване делото на първия български възрожденец.

Ключови думи: българи, славяни, произход

Тази година се навършват 250 г. от написването на „История славянобългарска“ – книгата, поставила началото на българското Възраждане. Настоящата конференция е посветена на това събитие и вероятно няма да са малко тия, които ще му отдадат заслуженото внимание. Няма как да не се сетим за шума и суетата около

връщането на откраднатия от Атонската обител екземпляр, за гръцките претенции върху българската история. Но може ли да бъде крадена светиня? И каква светиня може да е тя, щом точно историците ни – хората, които трябва да я оценяват и ползват най-много, не я признават за извор за нашата история и отдавна са я загърбили, виждайки

в нея единствено първата лястовица на националното ни възраждане?

Наистина, емоционалното встъпление с незабравимото „О, неразумни и юроде! Защо се срамуваш да се наречеш българин и не четеш, и не говориш на свой език? Или българите не са имали царство и държава?“ прави историята на Паисий жив импулс за националното ни самоосъзнаване. Нейното историческо съдържание обаче остана извън вниманието на специалистите – неразчетено, неразбрано и неценено. И причината за това е не липсата на информация, а тъкмо обратното – богатата информация. Защото ако Паисий бе преписвал своята история от Мавро Орбини или Цезар Бароний, нещата щяха да бъдат ясни. Истината е, че богатата информация, издирвана от знайни и незнайни манастирски извори и опитът тя да бъде обобщена, води до неминуеми недоразумения и грешки. Именно тези грешки плашат професионалните ни историци, свикнали да приемат за света истина единствено каламбурите на придворните хронисти, заработвали жалките си сребърници под зоркия и строг поглед на своите господари. Затова те са по-склонни да пишат биографични материали за Паисий и като истински социални психолози да говорят за въздействието на неподражаемия му патос върху човека от народа. Но не се докосват до съдържанието на историята му. И то си остава непознато и до днес. Аз също няма да правя пълен анализ върху цялата Паисиева история. Това е непосилно и извън възможностите и мащабите на един доклад. Но се надявам казаното да стане добра основа за по-нататъшна работа. Затова тук ще се огранича единствено върху първата тема, застъпена в Историята на Паисий – за произхода на българи и славяни.

Верен на духа на епохата и житейското си поприще на монах, Паисий започва своята история от библейската притча за потопа и библейското родословие – това от третия син на Ной – Яфет. Поточно, той започва от неговия най-малък син Мосхос (Мешех, Мосох). От него, според източниците, ползвани от Паисий, водел

славянският род и език. Именно този народ отишъл на север в една „полунощна“ страна и я нарекъл на свое име – Московска земя. Тук имало и една река Москва, а със същото име нарекли и едно село, което по-късно станало град и престолнина. Имало и страна, наречена Скандавиа, а народът в нея наричали скандавлане. След много години, когато скандавланите се намножили, вдигнали се и отишли на запад и намерили земя край Океан-море, което се казвало Балтско (Балтийско) или Помариско (Померанско). Там скандавланите се заселили край Брандибура (Бранденбург) и по името си „осандавлане“ по-късно приели името славяни. Тези, които останали там, се наричат славяни и те били кръстени от светите Кирил и Методи. По тях нашите книги, целият ни род и език били кръстени славянски. Тях римляните обърнали в папска вяра и те трябвало да служат на немския кесар.

Тия славяни били един род и език с българите. И тъкмо те въстанали срещу немците и брандибурите, като част от тях се завърнали в Московската земя. Тук обаче москалите и русите не ги пускали, те воювали и се заселили на великата река Болги (Волга), която тече от юг на север и се влива в Океан-море. И тук те взели името на реката, нарекли се българи и останали до 378 г. от Р.Х.¹

Като начало искам да обърна внимание на признанието на Паисий още във въведението, че за „Историята“ си той е използвал многобройни ръкописни и печатни извори, но най-вече руски и московски. Именно поради това не бива ни най-малко да се учудваме на казаното за славянските корени на московлиите, произлезли от библейския Мосхос – най-малкият син на Яфет. То заслужава внимание, доколкото определя изходната гледна точка в работата на Паисий, свързвайки я с влиянието на надигналия се през XIV-XV в. великоруски национализъм. Но ние не бива да го виним за това и по никакъв начин не бива да го сравняваме с недостойните му продажни следовници. Нещо повече, самите ние не

бива да обвиняваме ранните руски летописци в примитивен панславизъм. Затова нека да разгледаме казаното по-внимателно и да потърсим вложената в него информация.

Няма да сбъркам, ако кажа, че така обрисуваната картина ми е донякъде позната. Най-общо, тя описва придвижването на славянските племена от Московската земя на запад към Балтийско море и областта на Бранденбург, т.е. до района на Долна Елба. Попаднали тук, те влизат в контакт с германските племена и са принудени да приемат римската вяра и да служат на немския крал. А при възникналия конфликт една част от тези славяни се завърнали в Московската земя. Тук обаче те не били приети от съплеменниците си и се наложило да отседнат край великата река Волга, откъдето и приели името си българи.

Рисуваната картина ми е позната, защото тя силно напомня историята на Шамбат – по-малкият брат на Кубрат. Тя започва с изграждането на крепостта Самбатас, на мястото на днешния Киев като погранична твърдина на Кубратовите територии в рамките на Аварската държава. А след това, начело на обединена армия от българи, анти и славяни, Шамбат предприема обход по нейните северни и западни граници, преминавайки последователно през земите на хървати, словаци, моравци, чехи, силези, сърби, панонци, австрийци и достига до древната Карантания. Така той създава държавата Дулоба, известна от средновековните хронисти под името „Само”, по собственото му име Шам-бат. Тя просъществува твърде кратко – едва 33 години, но през това време на нейна територия е извършено истинско преселение на народите.

В резултат на това повече от дузина добре познати племена или части от такива се разделят с родината си и търсят нови земи за заселване, на запад. Те достигат земите на франките и продължават пътя си в посока на юг. Така например, част от поляните от областта на Киев се заселват западно от днешна Варшава, давайки името си на

бъдещата Полска държава. Живеещите северно от тях древляни достига западно от Долна Елба под името древане и днес откриваме името им в това на германската провинция Холщайн (holz – дърво). Хърватите от западните покрайнини на Украйна и района на Краков заселват далматинското крайбрежие на Адриатика. По горните течения на Буг и Припят отсядат дулебите – преките носители на името на българската династия Дуло. Части от венедите от долината на р. Висла се придвижват към междуречието на Одер и Елба и някои достигат Карантания. Словаците ги последват и днес ги наричаме словени. Моравците от района на Северна Морава се спускат на юг към Долен Дунав, давайки името си на р. Южна Морава и на известната ни Великоморавия, бъркана от историците със Северна (Чехска) Моравия. Корутаните от Източна Чехия се смесват като хорутане с венеци и словени и заселват Карантания. Ободритите от самото балтийско крайбрежие откриваме в района на Белград под името абодрити. А сърбите-сороби от междуречието на Одер и Елба виждаме като цервулиани в Косово.²

Това е то описаната от Паисий миграционна вълна скандавлани, придвижила се от Московската земя към Балтийско море и района на Бранденбург, където това население станало известно с името „славяни”. И тя е исторически факт. Но е исторически достоверно и продължението на Паисиевия разказ – завръщането на част от тези славяни и по-специално на тия от района на о. Волин и околността му и отсядането им по Буг и Припят. Именно тези преселници дават новото име Волин и волиняни на старата Дулоба и на дулебите – ядрото на Шамбатовата държава По-интересното в случая е обаче, че точно населението от района на о. Волин, т.нар. лютичи (славянско племе), са потомци на келтите волки, живели някога по Среден Дунав.³ Самото име „лютичи” е изведено от хищния, лют нрав на вълка и представлява негов епитет. По времето, за което говори Ю. Венелин в

проучванията си, те са обитавали голяма част от областта Макленбург, цяла Западна Померания и островите Рюген, Узедом и Волин. От думите на Паисий разбираме, че заселилите се тук славяни от Московската земя, примесили се с някогашните волки, се завърнали и отседнали на река Волга. А Юрий Венелин пояснява, че това са предимно „руси”, с което той потвърждава, че става дума за население, дошло някога тук от земите на съществуващата по негово време Русия и завърнало се, като заселило и дало името си на областта Волин по горните течения на Буг и Припят. Интересно, какво ли отношение имат тези волки към славянското име Волга на великата река, където се заселват?

За някои този въпрос може да е безсмислен, но в действителност реката носи името Волга едва след средновековието. Най-ранното ѝ известно име е Ра, по името на едноименния египетски бог на слънцето. Историците не коментират откъде е дошло то тук, но летописът „Джагфар тарихи” го свързва със заселилите се по Северното Черноморие агачери – „хората от дърветата”, влезли в историята като „скитите агатюрси”, „хуните акацири” или „славяните древляни”.⁴ През средновековието Волга се е наричала Итил или Етел. Едва след това тя приема името Волга и в този смисъл думите на Юрий Венелин не са така голословни, както изглеждат.

Защото остров Волин и едноименният град на него съвсем не са нещо случайно, а имат славна история. Смята се, че градът е основан през VIII в., т.е. век след похода на Шамбат и следователно може по време да се разглежда като нещо свързано с делото на Само. Нали го представят за търговец? Но Волин не остава едно от многобройните пристанищни градчета, а израства като крупен морски търговски център – водещ за балтийското корабоплаване през X-XII в. и по богатство и слава сравняван единствено с Константинопол. В началото на XII в. започват вътрешни борби, довели до гонения срещу чуждоетничното население и тогава заселилите се тук „руси”, т.е. дошлите от

Московската земя с Шамбат заселници, поели по обратния път. Скоро след това, през 1170 г., градът е превзет и разрушен от датчаните⁵ и до наши дни остават само руините и легендите.

Така се оказва, че завърналите се волиняни заселват освен Поволжието, но също и областта Волин. Забележете, точно това е първоначалното ядро на държавата на Шамбат. Тук е някогашната Дулоба, чието име и население носят произхода си от управляващата българска династия Дуло – родът на братята Кубрат и Шамбат. Случайно ли точно тук се заселват завърналите се „руси”? Този въпрос не е риторичен, защото Волиния е записвана и като Wolhinia,⁶ в което име ясно личи корена ВОЛХ/БОЛХ/БОЛГ на българския етноним. А от него до името на Волга разликата е незначителна. Да не забравяме и това, че в земите на някогашните волки-лютичи и днес продължава да съществува старият град Волгаст, с име досущ като на Волга.

И така, казаното от Паисий за произхода на славяните, тръгнали от Московската земя и достигнали долината на Елба и района на Бранденбург, а след това и завръщането на част от тях и отсядането им във Волин и по Волга удивително напомня за историята на братята Кубрат и Шамбат от първата половина на VII в. и възстановяването на Стара Велика България. Дори обстоятелствата повдигат за пръв път съвсем нова хипотеза относно произхода на името на р. Волга. Оставяйки я настрана, всичко друго, казано от Паисий е исторически факт и е свързано с непознатото минало на българи и на славяни. Внимателният прочит обаче извежда два от посочените топоними извън разглежданата картина.

На първо място това е особеното име на страната Скандавия. Явно е, че това име не е било достатъчно ясно и на самия Паисий и той, търсейки някакво логично обяснение, вижда в него някаква праформа на името „славяни”. В случая обаче работата ми е улеснена предвид изказаната хипотеза, че Скандавия е древен Пенджаб – най-

източната територия, покорена от Александър Македонски. Най-крайната и най-героичната, предвид прочутата му победа над армията на Пор (Партава), включвала повече от 100 бойни слона. Защото името Скандавия произлиза от Сканда – индийската разновидност на тюркско-арабското Искандер (Искендер), чийто европейски еквивалент е Александър. Името Сканда съвсем не е чуждо за местната индийска и дравидска митология и история, и се свързва с появата на Александър Велики по долината на р. Инд.⁷ Затова Сканда в индийската митология е името на непобедимия предводител на армията на боговете. Забележете, това е армия на боговете, докато самият Сканда, макар и непобедим военачалник, е смъртен човек, подобно на великия завоевател.⁸ А колко е бил популярен Александър Велики в Индия ни убеждава известната „Сканда пурана“, увековечила делата му на индийска земя. Доказва го и името на индийския цар Скандагупта.

Казаното за името Сканда фиксира географските параметри на търсенията ни. То обаче съвсем не изчерпва аргументите, че точно Скандавия е неизвестната прародина на българите. Защото именно в Пенджаб арабският географ ал-Масуди описва народа *балхара* през X в.⁹ И пак в Пенджаб творби като „Махабхарата“ и „Рамайна“ поставят древните *балхики* или *бахлики* – участници в събития още от преди арийското нашествие от началото на II хил.пр.Хр.¹⁰ А днес все повече български изследователи виждат и в балхарите, и в балхиките-бахлики нашите предци.

И така, още преди повече от десетилетие приех Паисиевата Скандавия за Пенджаб. И не съм си променял мнението, независимо от твърдението на Хилендарския монах, локализирай я в северната Московска страна. Явно, че е допуснал грешка. И това е разбираемо, като се има предвид, че и идването на старите българи от Скандавия на Волга, и походът на Шамбат от Киев, т.е. от Московската земя на запад към Одер и Елба, и последвалата миграция на славяните през

VII в. са два сходни процеса, свързани с древното ни минало. И двата обсъждат стари миграции на дедите ни. Но едната от Пенджаб към Волга и Европа, а втората – от територията на днешна Украйна на запад към Централна Европа, а след това и към Адриатика. Две напълно самостоятелни миграции и по съвсем различно време. Вероятно тук се крие причината за допуснатата грешка. Тя е разбираема. Неразбираема е липсата на яснота и пълното неведение по въпроса от страна на съвременните ни историци 250 г. по-късно.

Междувременно успях да идентифицирам и загадъчното Океан-море. В текста Паисий го споменава на две пъти, все в коментирания от нас откъс. Но видимо си противоречи. В първия случай той го идентифицира поименно с Балтийско море. И за да бъде по-ясен и категоричен, след името Балтское, той записва и второ име на морето – Помариское – явно, по името на областта Померания, от двете страни на р. Одер, на самото балтийско крайбрежие. Но и това не е всичко, защото той доуточнява, че преселниците са се заселили в областта на известния Бранденбург „край немци и брандибури“.

Отчитайки всичките тези ориентири, като че ли сме уточнили, кое е Океан-море. В действителност обаче старите автори са наричали по този начин не Балтийско, а Каспийско море. Според представите на античните географи океанът започва от устието на р. Волга, а Каспийско море е океански залив, свързан с дълъг плавателен канал, вървящ на север и вливащ се в Северния ледовит океан. Мнението е било широко разпространено най-вече в периода II-VI в. и нагледна представа за това ни предлагат поредица географски карти на автори като Ератостен, Посидонис, Дионисий, Понпонис Мела, Страбон и Птоломей.¹¹ Тези карти, както и свързаните с тях представи, не са голословни измислици. Те отразяват природо-географски факт от времето след последната ледникова епоха, живо свидетелство за което са остатъците от океанска флора и фауна в днешните води на

Каспийско и Аралско морета, включително и скалните рисунки на китове от далечното VI-V хил.пр.Хр., открити на азърбейджанското му крайбрежие. Но следи в човешката памет, освен посочените представи и карти, предлагат и не малко легенди от миналото на волжките българи. Като тази за смелия Боян Имен – единственият лодкар във водите на гъмжащата от страшни змейове река Амул. Или тази за любовта му към божествената Бойгала и строителството на първия курган, наричан и балкан.

Колкото и да се разминава мнението на Паисий за Океан-море при първото му споменаване от приетото, то при второто, уточнението, че в него се влива река Болги, т.е. Волга, коригира първоначалната грешка и показва, че Океан-море е в действителност Каспийско море. Това уточнение съвсем не е нещо формално, защото то е свързано с определяне локализацията на страната Скандавия. Според Паисий, тя се намирала на изток от Океан-море и в първия случай би могла да е в т.нар. „Московска земя”, както той твърди. Във втория случай това е невъзможно и показва допуснатата от него грешка. Или с други думи, ако Океан-море е Каспийско море, то Скандавия не би могла да бъде в Московската земя, а някъде източно от нея. И тогава връзката ѝ с Пенджаб става разбираема, докато връзка с която и да е европейска страна, включително и с Московската земя, се изключва.

Изследваната част от „История славянобългарска” описва произхода на българи и славяни, като представя българите за част от славянската общност. Позадълбоченият анализ на текста разкрива наличието на два отделни, самостоятелни пласта, отразяващи два независими един от други процеса. Единият е свързан с произхода на българите в Пенджаб и с придвижването им на запад. А другият – на славяните в Източна Европа и зараждането на славянския свят. Става явно, че под влияние на ранните руски автори и липсата на надеждно хронологизиране, Паисий прави грешка, като свързва тези два процеса. И ако

някой го вини, трябва да е ясно каква е вината му. Но когато говорим за грешката на самоукия историк Паисий, следва да сме наясно, че той познава и двата процеса. И нека тези, които самодоволно и с пренебрежение говорят за историческата стойност на Паисиевата история сами си отговорят, имат ли си и те представа за тези процеси. Защото в единия случай, този свързан с българската прародина, мнозина бъркат Скандавия/Пенджаб с модната Бактрия/Балхара, а за втория си нямат и представа. Е, кой тогава носи по-голямата вина? Самоукият монах, подвел се от ранните руски летописи, или нехаещите титулувани и самодоволни бърборковци?

Но да оставим въпроса с вината. Много по-добре е да потърсим истинската стойност на казаното от Паисий. Защото всеки един от посочените два процеса има своето изключително място за историята. Единият определя ранната прародина на българите, поставяйки я в древна Индия. За него навремето говори още Г.С. Раковски, макар думите му да предизвикват само ехидните усмивки на „учените” историци. Някои следи за него предлагат само българският фолклор и забравената ни обредност. Доказателство за това е сборникът „Веда словена”. А злочастната му съдба е жива илюстрация на крайната нетърпимост на отровените с примитивен панславизъм умове. Истински данни откриваме в древната индийска книжнина, но кой ли я познава и кой ли вижда в местните балхики, бахлики, булинги и болори, в народите на Бхригу и бхил, в балхарите и скандавланите дедите ни в земите на древна Индия? Вторият процес е особено важно да го познаваме, доколкото е не само част от собствената ни история, но е свързан и поставя основите в етногенезата на славянския свят. Ето така стоят нещата.

Борбата на Кубрат и чичо му Органа за независима българска държава води до съюза им с византийския император Ираклий срещу общия враг – аварите. Главната роля в тази борба е отредена на Шамбат (Само) – по-малкият брат на кана Освободител. След

като в 620 г. той изгражда по нареждане на Кубрат крепостта Самбатас, около която израства бъдещият Киев, през следващите години подготвя мощна армия от съюзил се с българите анти и славяни и напада североизточните покрайнини на Аварския каганат, като привлича на своя страна и местните славянски племена. Западната литература говори за въстание на венедите, визирайки тези в междуречието Одер – Елба, но забравя, че първоначалната им родина е Висла. Тя не може да обясни какво прави държавата на „франкският търговец Само“ край Висла и не разбира, че Елба не е родина на венедите, а появата им тук е резултат на тяхното въстание в долината на Висла. Руските автори пък говорят за „славяните“ дулеби, като се правят, че не виждат в името им това на българския кански род Дуло. И говорейки за поляните при Киев, забравят, че Полша носи името си от същите поляни, заселили се край Варшава, спотайвайки се пред неудобния въпрос за произхода на тези поляни.

Спирал съм се на този мащабен миграционен процес в книгата си „Шамбат – братът на Кубрат“ и съм го доразвил във второто й допълнено издание, което е по печат. Тъй че сега няма да го описвам подробно. Важното в случая е общата представа за събитията. А тя рисува картината на един настъпателен поход, продължил повече от десетилетие и заел 30-те години на VII в. Той имал за изходна точка района на Киев, бил насочен на запад, минавайки последователно през земите на поляни, древляни, хървати, венеци, словаци, моравци, корутани, чехи и полабски славяни и ги вдигал на борба срещу аварите. В този смисъл, за народите, през чиито земи минавал, походът на Шамбат имал освободителен характер и точно поради тази причина се радвал на народната подкрепа. След като обходили северните покрайнини на каганата и достигнали Силезия и Тюрингия, войските на Шамбат се отправили на юг, по западната му граница с франките, пресекли р. Дунав и достигнали земите на Каринтия, в близост на Адриатика. Това

била т.нар. „държава на Само“, просъществувала едва 35 г. През следващото десетилетие обаче тя станала трасето, по което преминали десетки, а може би и стотици хиляди славяни от Източна Европа на запад, към Одер и Елба, а оттам и на юг, към Адриатика и Западните Балкани.

И така, българите, начело с Кубрат и Шамбат стават инициатори, организатори и ръководители на един мащабен процес с участието на множество славянски племена. Общият враг и общите цели – отхвърлянето на аварската власт – са не само мотив и основна движеща сила, но се превръщат в главен интегриращ и консолидиращ фактор. Миграцията, откъсването от родната земя и заселването в непознатата чужда земя, с всичките тежести и изпитания от това, само го засилват. А вкусът на победата и свободата водят до самоосъзнаването им като сила, като общност и народ.

Не бива да забравяме, че българите, които са ги водили и ръководили, никога не са били робовладелско общество, не са практикували робството и поради това зависимите от тях славянски племена не били превърнати в безправни роби. Шамбат и Кубрат само използвали и то за взаимна изгода, живата славянска сила. Но с това били поставени корените в бавния и съзидателен процес на самоопределяне и самоорганизиране на големи маси от това смесено население и превръщането му в народи. Така в следващите два-три века на политическата карта на средновековна Европа започват да никнат обединенията на поредица общества с близка култура и език, приели общото славянско начало. Така възникнал славянският свят.

Този процес не е бил навсякъде еднотипен. Някои от възникналите народи не приели славянското начало, като например прусите-семби (семби по името на Само/Шамбат), литовците, латвийците и естонците. Други били асимилирани в германска, византийска или българска среда. Но тези явления са нещо естествено и само потвърждават известния принцип, че всяко правило си има и своите изключения.

Правят впечатление дълбоките сходства в етногенезата на германските и славянските народи, макар да говорим за различни процеси, станали по различно време. Решаваща роля и при едните, и при другите са играли все хунобългарите. Именно те са факторът, обединил, организиран и оглавил германските и славянските племена, който ги калил в борбата и ги извел на така желания път към суверенитета и свободата. Германските народи поели по своя път едва след като със сила се отърсили от своята зависимост от хуните. Но опознаването с хунската обществена организация, ценностна система и култура се оказали незаменими за тяхното обществено съзряване и самоорганизиране. Две столетия по-късно всичко се повторило и по същия път преминали и славянските народи. В този случай обаче водещият фактор били българите. И никога не би могъл да проумее истината за произхода на германци и славяни като едни от най-големите народни общности в Европа, без да се съобрази с казаното по-горе. Именно това е неудобното за националистическите доктрини и на германско-скандинавци, и на славяни. Затова те правят всичко възможно да забравят и отрекат ролята на хуни и българи като техни създатели.

Дотук анализирахме само един лист от „История славянобългарска” – първият, с наистина историческо съдържание. Установихме, че то повдига и решава въпроси, пред които историята мълчи. Затова си струва да продължим работата си напред. Наложително е да бъде направен един нов и цялостен прочит на Паисиевата история. Съвременните историци му го дължат.

Аз съм напълно убеден в това и за да не бъда голословен, нека ви запозная като финал и с още две особено показателни изречения от историята на Хилендарския монах. Те се намират на страница 46 и гласят: „Откакто българите излезли от Волга и дошли край Дунав, изминали 300 години. Имало много вождове и князе през тия години, но само пет от тях, които се наричали крале, се именуваха до крал Батоя.”

Нещо да ви напомня кръглият период от точно 300 години? А казаното за петте князе с имена до времето на Батоя-Аспарух? Спомнихте ли си за петимата князе, управлявали оттатък Дунава със стригани глави до идването на Аспарух отсам Дунав? Авитохол, Ирник, Гостун, Кубрат и Безмер – нали и те са петима в „Именника на българските владетели”? Случайно ли Паисий е отбелязал тази подробност? И не само нея, но и 300-та години на Авитохол! Нима е имал някаква представа за „Именника”, колкото и бегла да е била тя? Трябва да си безкрайно ограничен, за да отречеш, че между думите на Паисий и текста на „Именника” са налице не една, а две засечки. Явно, че сам той не е знаел имената на петимата крале, а следователно и самия „Именник”. Но ако всезнаещите бърборковци бяха прочели внимателно историята му, то нямаше десетилетия да спорят, какво е това Авитохол и как е възможно един владетел да управлява цели 300 години. Нямаше да говорят за библейски модел на българския езически царственик и да обвиняват съставителите му в пощина. Да го бяха прочели само, нямаше да говорят световни глупости и да правят историята за посмешище. „Имало много вождове и князе през тия години, но само пет от тях” се били именуваха. Колко ясно ни го е казал Хилендарецът! Тук коментарът е излишен! И поуката сама ни се набива в очите. Нужен е нов прочит на Паисиевата история. Нов поглед и нов прочит, но от нови, непредубедени и неизкривени хора.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Паисий Хилендарски. Славянобългарска история. С., 1984, с.42-43.
2. Попов, С. Шамбат – братът на Кубрат. Варна, 2007, с.7-22.
3. Венелин, Ю. Истоки руси и славянства. Москва, 2011, с.562-570.
4. Бахши, Иман. Джагфар тарихы. Оренбург, 1993, Т.1, с.12-13.
5. Волин. – В: БСЭ, Т.5, с.307.
6. Венелин, Ю. цит. съч., с.569.

7. Попов, С. Българското име в библейски времена. Варна, 2005, с. 99, 266, 311-312.

8. Сканда. – Мифология народов мира. Москва, 1982, Т.2, с.444-445.

9. Ал-Масуди. Златните степи, цитат по К.Каменов. - В: Небето помни. Варна, 2000, с.217.

10. Добрев, П. Необяснимото и необикновеното в ранната българска история. С., 1993, с. 103-106, 109-112; Голийски, П. Зиези, от които са Българите. С., 2003, с.373-382.

11. Милчев, К. Първият български владетел. С., 2011.

За контакти:

д-р Светлозар Попов

sv_popov@abv.bg